

การทำบัญชีครัวเรือน
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ปลดหนี้ได้อย่างไร
The household Accounting
Principle of Sufficiency
Economy, How is it Deducible?

ศุภณัฐ หนูเนียม¹

¹ กองบริหารระบบสารสนเทศ สำนักงานปลัดบัญชีกองทัพบก

บทคัดย่อ

“หนี้สินครัวเรือน” เป็นประเด็นที่หลายภาคส่วนพยายามหาคำตอบ เพื่อให้ได้คำตอบในอีกมิติหนึ่งเกี่ยวกับกลุ่มข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ การวิจัยนี้มุ่ง (1) ศึกษาสภาพชีวิตประจำวันของครัวเรือนพิจารณาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (2) ศึกษาสถานะหนี้สินของครัวเรือนกับการทำบัญชีครัวเรือน และ (3) เสนอแนวทางการนำบัญชีครัวเรือนมาประยุกต์ใช้ในการลดภาระหนี้สินของครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นครัวเรือนข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ “ที่ทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” และยินยอมให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเน้นการทำแผนที่การใช้จ่ายของครัวเรือนและการสัมภาษณ์ระดับลึก ประกอบข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางโครงสร้างครอบครัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพชีวิตประจำวันของครัวเรือนที่ดำเนินการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำครัวเรือน มีอายุระหว่าง 39-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-3 คน และรายได้ต่อเดือนไม่ต่ำกว่า 60,000 บาท ทั้งนี้สถานะหนี้สินของครัวเรือนกับการทำบัญชีครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ หากครัวเรือนมีความรู้รายการรายรับรายการจ่าย รายการหนี้สิน รายการเงินหมุนเวียน และรายการเงินฝากประจำ ครัวเรือนจะสามารถควบคุมภาวะหนี้สินได้ในระดับดี การนำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ลดภาระหนี้สินของครัวเรือนที่บรรลุผลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า อยู่ที่ “การยอมรับความจริง” เกี่ยวกับสถานะหนี้สิน และการอาศัย “ระบบคุณธรรมในครัวเรือน” ที่ประกอบไปด้วย พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน รอบรู้มีสติและซื่อสัตย์ต่อกันในครัวเรือน ทั้งนี้ ข้อเสนอเชิงหลักการจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การทำบัญชี

ครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงปลดหนี้ได้แต่ต้องอยู่ภายใต้ “1 หลักการ
ผสมกับ 4 ระบบคุณธรรมในครัวเรือน”

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, บัญชีครัวเรือน, ปลดหนี้

Abstract

“Household debt”. An issue that many sectors are trying to find answers. To get the answer in another dimension. About a group of military officers and medical specialists. This research aims to study. (1) The daily life of the household. Consider the concept of sufficiency economy. (2) Conditions of household debt to household accounting. and (3) Guidelines for household accounting applied to reduce the debt burden of households. The subjects in this study were household servants, nurses and specialists. “The household accounts under the sufficiency economy”. and allows data to research. Qualitative data collection focused on mapping of household spending and in-depth interview. Includes quantitative information concerning the basic family structure. Including age, education, number of subscribers and average revenue per month. The research found that, daily living conditions of households conducted by economic self-sufficiency. The household aged between 39-40 years. Bachelor Degree. The number of members in the household 2-3 people. and a monthly income of not less than 60,000 baht. Conditions of household debt to household accounting are positively correlated. That is. If you have knowledge of household income, pay list, liabilities, Money List and fixed deposits. Household debt can be controlled to a great extent. Household accounts by adopting the sufficiency economy applied to reduce the debt burden of households is achieved. “To admit the truth”. On state debt. and “merit system in the household”. Contains. Modest, realistic, immunizations, well-rounded sober and faithful to each household. The propose

principles from the research reflects that. The household accounting principle of sufficiency economy. Deductible Under the. “One Principle with Four Merit System Households”.

Key words : Sufficient Economy, Household Account, Deductible

บทนำ (Introduction)

สังคมครัวเรือนไทยปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นครัวเรือนระดับลูกจ้างของรัฐ ลูกจ้างของเอกชน กลุ่มเกษตรกร รวมถึงผู้ประกอบการทุกระดับก็ตาม ก็ล้วนแต่แสวงหารายได้เข้ามาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครัวเรือน รายได้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของครัวเรือน แต่บางครั้งครัวเรือนเองก็ไม่สามารถแสวงหารายได้มาตอบสนองความต้องการของครัวเรือนได้ จึงทำให้มีการกู้หนี้ยืมสินมาจากสถาบันทางการเงินทั้งในระบบหรือนอกระบบ (เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช, 2551) การไม่สามารถจัดระบบการใช้จ่ายในครัวเรือนได้ ส่งผลให้หลายครัวเรือนได้ก่ออาชญากรรม และกลายมาเป็นปัญหาสังคมในท้ายที่สุด

ปัจจัยสำคัญของการเกิดหนี้สินภาคครัวเรือน มีทั้งปัจจัยระดับจุลภาคและมหภาค กล่าวคือ การเมืองภายใต้ระบบทุนนิยม (พรณี บัวเล็ก, 2545) ก็เป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดหนี้สินภาคครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นความไม่สมดุลระหว่างรายได้และรายจ่าย เพราะการเน้นการเติบโตทางวัตถุกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าหรูหรา สินค้าฟุ่มเฟือย ส่วนปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ทำให้ครัวเรือนไทย พยายามก้าวทันสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ หรือแม้แต่กระทั่งนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาก็ทำให้ครัวเรือนต้องการสิ่งเหล่านั้นเพื่อตอบสนองความต้องการ โดยที่ครัวเรือนไม่ได้ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ความเป็นไปได้ระหว่างรายได้และรายจ่าย อีกทั้งปัจจัยเชิงวัฒนธรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ค่านิยมการสร้างฐานะทางสังคม กระแสนิยมทางด้านวัฒนธรรมในการเสพสิ่งต่าง ๆ ของสมาชิกรุ่นใหม่ในครัวเรือน เป็นต้น อย่างไรก็ตามครัวเรือนเองก็เป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดหนี้สินครัวเรือนด้วยเช่นกัน ดังนั้นเมื่อหนี้สินครัวเรือนเกิดและเกี่ยวข้องกับครัวเรือน ครัวเรือนจึงเป็นหน่วยการวิเคราะห์ที่

สำคัญในการจัดการกับปัญหานี้สินดังกล่าว จากนั้นดังกล่าวจึงนำมาสู่ความสำคัญและความจำเป็นในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีคำถามหลักในการนำไปสู่คำตอบสำหรับการจัดการการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนในสังคมไทยปัจจุบันที่ว่า “การทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จะสามารถแก้ปัญหานี้สินครัวเรือนได้หรือไม่ อย่างไร”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาสภาพชีวิตประจำวันปัจจุบันของครัวเรือน พิจารณาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ศึกษาสภาวะหนี้สินของครัวเรือนกับการทำบัญชีครัวเรือน
- 3) เสนอแนวทางการนำบัญชีครัวเรือนมาประยุกต์ใช้ในการลดภาระหนี้สินของครัวเรือน

ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางโครงสร้างครอบครัว รวมถึงสภาพหนี้สินของครัวเรือนกับการทำบัญชีครัวเรือน และการนำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ปลดหนี้สิน
- 2) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ขอบเขตด้านเวลา ศึกษาวิถีชีวิตประจำวันในแต่ละเดือนของครัวเรือน โดยเอาเอกสารทางการเงินขององค์กรหรือหน่วยงานต้นสังกัดในแต่ละเดือนมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในเดือนนั้นๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้อง

แนวคิดการบัญชีครัวเรือน ประยุกต์จากแนวคิดการบัญชีครัวเรือนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2553) ซึ่งประกอบด้วย ก) เกณฑ์รายรับ (revenue basic) หมายถึง เงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ที่ได้รับการประกอบอาชีพหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ หรือ ผลตอบแทนจากการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ข) เกณฑ์รายจ่าย (expenditure basic) หมายถึง การใช้จ่ายเงิน หรือสินทรัพย์ที่วัดมูลค่าได้ ออกไปเพื่อให้ได้สิ่งตอบแทนกลับมาหรืออาจไม่ได้รับสิ่งตอบแทนกลับคืนมาในรูปของสินค้าหรือบริการ ค) เกณฑ์การคำนวณต้นทุน (cost basic) หมายถึง ต้นทุนในการประกอบอาชีพ การผลิตสินค้าต่างๆ เช่น วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต ง) หลักการออม (saving basic) หมายถึง การเก็บสะสมเงินที่ละเล็กละน้อยให้พอกพูนขึ้นอาจจะอยู่ในรูปของเงินเก็บ เงินฝากธนาคาร หรือพันธบัตรรัฐบาล ซึ่งจะได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทน

แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์ตัวแปรจากแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) ซึ่งมีนัยสรุปได้ดังนี้ ก) หลักการพอประมาณ (efficiency approach) หมายถึง การดำเนินชีวิต ด้วยความพอประมาณ มีความสมดุลในด้านรายรับและรายจ่าย ทั้งด้านการวางแผนประมาณการและการเกิดขึ้นจริง โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ข) หลักการมีเหตุผล (reasoning approach) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ค) แนวคิดภูมิคุ้มกัน (immune concept) หมายถึง ความพร้อมในการรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง

ด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ง) แนวคิดความรู้คู่คุณธรรม (moral reasoning concept) หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้วยความรอบคอบ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และใช้สติปัญญาในการเชื่อมโยงกับการวางแผนการดำเนินชีวิต

ปัจจัยการนำบัญชีครัวเรือนมาประยุกต์ใช้ในการลดภาระหนี้ของครัวเรือน พิจารณาในมิติสำคัญ (สุภัทธร ทวีจันทร์, 2556) ได้แก่ ก) การรับรู้และส่งเสริมองค์ความรู้ (knowledge recognition) หมายถึง การมีจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้ ความเข้าใจและเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน เพื่อกระบวนการขับเคลื่อนที่เกิดประโยชน์สูงสุด ข) ทักษะปฏิบัติในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน (skill practice) หมายถึง ความสามารถด้านการจดบันทึกรายละเอียดจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ค) ทักษะการคิดหลักบัญชี (thinking System) หมายถึง ความสามารถในการคิดและปฏิบัติโดยยึดหลักการระบบทางการบัญชีที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมและเป็นไปตามกระบวนการที่ชัดเจนถูกต้อง ง) การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (knowledge implementation) หมายถึง ความสามารถในการนำองค์ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปบูรณาการและประกอบการวางแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาถึงสภาพทางการเมืองที่ผันผวน ประกอบกับการเข้าสู่ยุคแห่งโลกาภิวัตน์อย่างเข้มข้น ทำให้โลกและประเทศก้าวล้ำสู่ความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ครัวเรือนเองจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการตระหนักถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับหลักการทางบัญชีครัวเรือน เพื่อนำมาวิเคราะห์พิจารณาเกี่ยวกับ

รายได้ รายจ่ายและหนี้สิน ซึ่งสามารถนำมาสร้างแนวทางในการดำเนินชีวิตในครัวเรือนได้ โดยแยกเป็นดังนี้

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	แนวคิดทางบัญชี
1. พอประมาณ	1. บัญชีรายได้
2. มีเหตุมีผล	2. บัญชีหนี้สิน และบัญชีรายจ่าย
3. มีภูมิคุ้มกัน	3. บัญชีเงินหมุนเวียน และบัญชีเงินฝากประจำ
4. มีความรู้คู่คุณธรรม	4. การยอมรับความจริงในทางบัญชี

ตารางที่ 1 แสดงความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับหลักการทางบัญชี

เพราะฉะนั้นครัวเรือนควรดำเนินการด้วยวิธีการศึกษาหาความรู้ และทบทวนเรื่องราวต่างๆ ในครัวเรือน พร้อมทั้งเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน ไม่จำเป็นต้องให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามาดูแล ควบคุม ครัวเรือนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการภายในครัวเรือน หรือแม้กระทั่งภายนอกครัวเรือนเองก็ตาม เพราะครัวเรือนจะต้องพิจารณาในสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็น และสามารถควบคุมการใช้จ่ายรวมถึงสามารถลดหรือปลดภาระหนี้ได้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) ผลจากการศึกษาเชิงปริมาณ ของสุภัทรรุท ทีวีจันทร์ (2556) เกี่ยวกับ การบูรณาการบัญชีครัวเรือนเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านกลาง ตำบลชะบอง

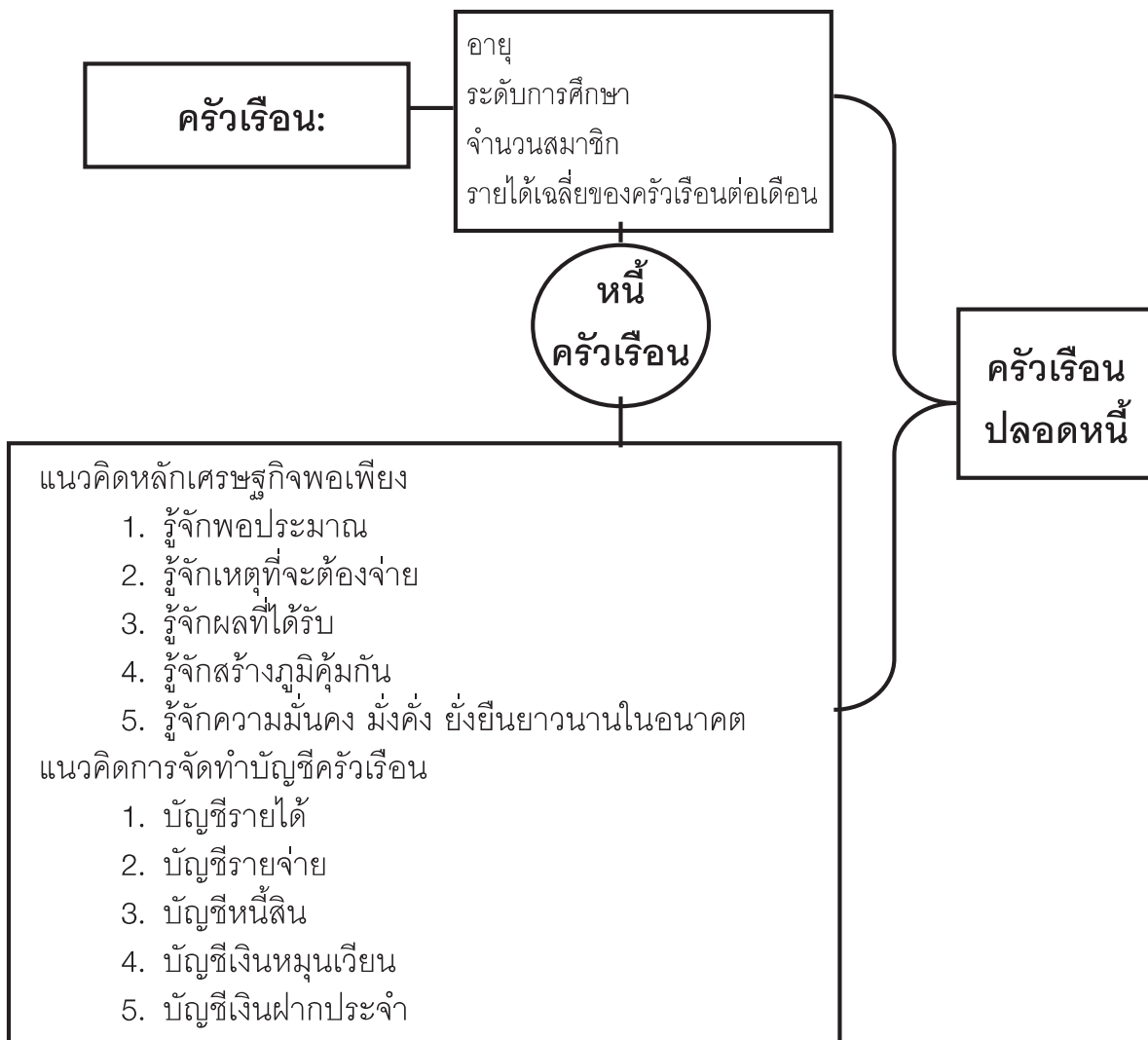
อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 54) ส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 48) ประกอบ อาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 50) สมาชิกในครอบครัวประมาณ 4-6 คน (ร้อยละ 60) และมีรายได้ต่อเดือน/ครอบครัวที่ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 48) (1) ด้านแนวคิดการบัญชีครัวเรือน โดยภาพรวม ชุมชนชาวบ้านกลาง มีความ รู้เกณฑ์รายรับ รายจ่าย เกณฑ์คำนวณต้นทุนและเกณฑ์การออม อยู่ใน ระดับมากและสามารถยกตัวอย่าง ประกอบได้อย่างชัดเจน (2) ด้านแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมชุมชนชาวบ้านกลางมีความรู้ ด้านหลักการพอประมาณ ด้านหลักการมีเหตุผล ด้านแนวคิดภูมิคุ้มกันและ ด้านแนวคิดความรู้คู่คุณธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีการใช้การประยุกต์ แนวคิดเชิงธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี (3) การเสริมสร้างภูมิปัญญา ทางการบัญชีโดยภาพรวมชุมชนชาวบ้านกลางมีการรับรู้และส่งเสริม องค์ความรู้มีทักษะปฏิบัติในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน มีระบบการคิดหลักบัญชี มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง

2) ผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ของ ศุภโชติก์ แก้วทอง และ สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล (2552) พบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการจัดทำ บัญชีครัวเรือนเป็นไปตามความสมัครใจ ซึ่งจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน ธนาครเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และ สำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์จังหวัดศรีสะเกษ ได้เข้ามาให้ความรู้ด้าน การจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่ไม่ได้มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องและพื้นฐาน ความเป็นจริงไม่ได้มีหน่วยงานใดที่มีมาตรการบังคับให้จัดทำ โดยพบว่ามี เพียงแค่ 3 ครัวเรือนเท่านั้นที่มีการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลว่า ต้องการทราบว่าในแต่ละวันครอบครัวมีการจ่ายอะไรไปบ้าง และมีเงินเหลือ เท่าไหร่ในแต่ละวันเพื่อวางแผนการใช้จ่ายในอนาคต (2) ทักษะคติปัญหาและ

อุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ดี เห็นได้จากการตอบคำถามที่สามารถอธิบายข้อดีและผลประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น กล่าวถึงประโยชน์จากการบันทึกบัญชีครัวเรือนว่า (1) ทำให้เราทราบว่าในแต่ละเดือนครอบครัวมีรายรับ-รายจ่ายอะไรบ้าง (2) นำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัว เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ (3) ช่วยให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัว เนื่องจากส่วนใหญ่เกษตรกรมักจะมีค่าใช้จ่ายหลัก ๆ จากค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนบุตร และภาระผูกพันที่เกิดจากเงินกู้กลุ่มสัจจะ ที่เป็นแหล่งเงินกู้ในระบบ โดยใช้ประโยชน์จากบัญชีครัวเรือนเกี่ยวกับการจดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอาชีพ เช่น ราคาผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิต และ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตประจำวัน ผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นทำให้รายได้เพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายลดลง หนี้สินลดลงและทำให้เกิดการออมเงินมากขึ้น และ (4) ประยุกต์ใช้ในการวางแผนการประกอบอาชีพ เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ แต่ชาวบ้านก็ยังไม่สามารถที่จะทำได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ไม่มีเวลาในการที่จะบันทึกรายการที่เป็นปัจจุบันในแต่ละวัน และไม่สามารถยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับการจัดทำรายการรับ-จ่ายได้ และคิดว่าถ้าหากไม่บันทึกทันทีก็พอจะจำรายละเอียดได้ และเมื่อเวลาผ่านไปก็ลืมและก็เพิกเฉยที่จะย้อนกลับมาทบทวนเพื่อลงรายการและพอทำเป็นประจำก็เกิดความขี้เกียจและไม่ทำ อีกทั้งขาดแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบัญชี ทำให้ขาดตัวแทนในการถ่ายทอดและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง (3) ข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีสู่การบริหารจัดการที่ดีคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันการศึกษา ควรเข้าไปจัดทำแผนการอบรมและสร้างอาสาสมัครในชุมชนเพื่อให้คำแนะนำ ติดตาม

และคอยดูแลควบคุม และการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการทำบัญชีและหน่วยงานรัฐบาลที่มีอำนาจในการดูแลและควบคุม เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการปล่อยสินเชื่อหรือการพิจารณาอนุมัติให้สินเชื่อควรที่จะมีมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกษตรกรกรทำบัญชีครัวเรือน เช่น อาจจะมีการพิจารณาให้สินเชื่อโดยแต่ละครอบครัวจะต้องมีผลจากการจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ลงอย่างต่อเนื่องเป็นลายลักษณ์อักษรมาแสดงก่อนที่จะมีการให้สินเชื่อซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สนั่น สงนุ้ย (2550) เกี่ยวกับ การศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือนรายรับ-รายจ่าย ของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาตราด อำเภอเมือง จังหวัดตราด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงปลดหนี้ได้อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods)

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed method research) ที่ผสมระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน

หน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย มีลักษณะเป็น “ครัวเรือน” ของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่ “ทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จึงเป็นครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่ “ทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” และยินยอมให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ตัวแปรหลักในการวิจัย ประกอบด้วย

ก) ตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานทางโครงสร้างครอบครัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน

ข) ตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ สภาพชีวิตประจำวันปัจจุบันของครัวเรือนที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สภาวะหนี้สินของครัวเรือนกับการทำบัญชีครัวเรือน และการนำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

เครื่องมือ/เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ก) การสัมภาษณ์ระดับลึก

ข) การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

ค) แบบสำรวจซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของครัวเรือนและวิถีการดำเนินชีวิต ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดสภาวะหนี้สินของครัวเรือนกับ

การทำบัญชีครัวเรือน ด้านรายการรับ รายการจ่าย รายการหนี้สิน รายการเงินหมุนเวียน และรายการเงินฝากประจำ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักการมีเหตุผล แนวคิดภูมิคุ้มกัน และแนวคิดความรู้คู่คุณธรรม ส่วนที่ 4 การนำบัญชีครัวเรือนมาประยุกต์ใช้ในการลดภาระหนี้สินของครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

ก) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนาตามโครงสร้างพื้นฐานทางครอบครัวเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อนำมาจัดทำและวิเคราะห์แผนในการใช้จ่ายของครัวเรือน โดยทำการแยกแยะออกมาให้เห็นเด่นชัดเป็นบัญชีทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ บัญชีรายได้ บัญชีหนี้สิน บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินหมุนเวียน และบัญชีเงินฝากประจำ

ข) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการทำแผนที่การใช้จ่ายครัวเรือน และวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับบัญชีทั้ง 5 ประเภท เพื่อนำมาแก้ไขสภาพปัญหาหนี้สินในครัวเรือน และนำมาสู่การประยุกต์ใช้ทางการบัญชีครัวเรือนได้อย่างเหมาะสมตามระดับครัวเรือนนั้นๆ

ผลการวิจัย (Results)

ผลการวิจัยพบว่า

ก) สภาพชีวิตประจำวันปัจจุบันของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่มีปัจจัยพื้นฐานทางโครงสร้างครอบครัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน ดังนี้ ผู้นำครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีอายุระหว่าง 39-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-3 คน และมีรายได้ต่อเดือน/ครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 60,000 บาท ดังภาพที่ 2

1. บัญชีรายได้

รายการ	เงินเดือน	เงินครองชีพ	เงินสงวนเวลา	เงินได้อื่น	วิชาชีพพิเศษ	วิชาชีพ	เงินโบนัส	รวม
ตนเอง	22,180.00	-	-	-	-	-	-	22,180.00
คู่สมรส	27,390.00	300.00	3,634.26	-	4,000.00	5,000.00	-	40,324.26
รวมทั้งสิ้น								62,504.26

ภาพที่ 2 แสดงรายการรายได้หรือรายรับของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละเดือน

ข) สภาวะหนี้สินของครัวเรือนกับการทำบัญชีครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ หากครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้รายการรายรับ รายการจ่าย รายการหนี้สิน รายการเงินหมุนเวียน และรายการเงินฝากประจำ ครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถควบคุมสภาวะหนี้สินได้ในระดับดี ทั้งนี้โดยภาพรวมของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้รายการรายรับ รายการจ่าย รายการหนี้สิน รายการเงินหมุนเวียน และรายการเงินฝากประจำ อยู่ในระดับดี (ระดับ 4 จากคะแนนเต็ม 5) และสามารถยกตัวอย่างประกอบได้อย่างชัดเจน ดังภาพที่ 3

54 | วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-ธันวาคม 2558

1. บัญชีรายได้

รายการ	เงินเดือน	เงินครองชีพ	เงินส่วนเวลา	เงินได้อื่น	วิชาชีพพิเศษ	วิชาชีพ	เงินโบนัส	รวม
ตนเอง	22,180.00	-	-	-	-	-	-	22,180.00
คู่สมรส	27,390.00	300.00	3,634.26	-	4,000.00	5,000.00	-	40,324.26
รวมทั้งสิ้น								62,504.26

2. บัญชีหนี้สิน

รายการ	กองทุน	อพ.บ.	ฉาบปท.	แฟลต	ประปา	ไฟฟ้า	ภาษี	ม. พ.จ.อ.	ประกันสังคม	TMB	ผ่อนรถไฮส	ผ่อนรถยนต์	ผ่อนออมสิน	ผ่อนบ้าน	ฝากประจำ	สง.บ้าน	อื่นๆ	รวม
ตนเอง	665.40	50.00	250.00	120.00	139.00	280.73	-	-	-	2,500.00	2,440.00	-	-	10,290.00	-	-	-	16,815.13
คู่สมรส	548.00	-	-	-	-	-	-	1,150.95	750.00	-	-	8,283.00	3,000.00	-	7,500.00	4,000.00	2,600.00	27,831.95
รวมทั้งสิ้น																		44,647.08

3. บัญชีรายจ่าย

รายการ	รายได้	หนี้สิน	ยอดสุทธิ
ตนเอง	22,180.00	16,015.13	5,364.87
คู่สมรส	40,324.26	27,831.95	12,492.31
รวมทั้งสิ้น			17,857.18
แจกแจงค่าใช้จ่ายตามบัญชีรายจ่าย			
รายการ	ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	เข้า	ออก
ตนเอง	35.00	35.00	35.00
คู่สมรส	35.00	35.00	35.00
บุตร	35.00	35.00	35.00
รวมแต่ละเดือนต่อวัน	105.00	105.00	105.00
รวมเป็นเงินต่อวัน			315.00
รวมแต่ละเดือนต่อปี	735.00	735.00	735.00
รวมเป็นเงินต่อปี			2,205.00
รวมแต่ละเดือนต่อเดือน	2,940.00	2,940.00	2,940.00
รวมเป็นเงินต่อเดือน			8,820.00

4. บัญชีเงินหมุนเวียน

เดือน	บัญชี 1		
	ฝากสลาก	ฝาก TMB	ฝากออมสิน
ยอดยกมา	7,000.00	-	100.95
ม.ย.	-	-	-
พ.ค.	-	1,206.47	-
มิ.ย.	2,500.00	-	-
ก.ค.			
ส.ค.			
ก.ย.			
ค.ค.			
พ.ย.			
ธ.ค.			
ม.ค.			
ก.พ.			
มี.ค.			
รวม	9,500.00	1,206.47	100.95
รวมทั้งสิ้น			10,807.42

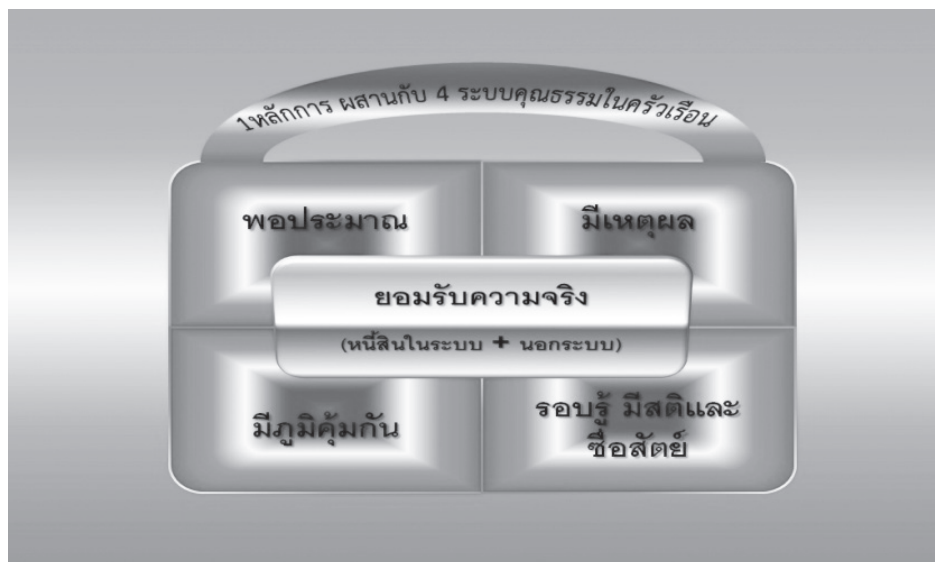
5. บัญชีเงินฝากประจำ

เดือน	บัญชี 2			บัญชี 3		
	ฝากสลาก	ฝาก TMB	ฝากออมสิน	ฝากสลาก	ฝาก TMB	ฝากออมสิน
ยอดยกมา	12,000.00	30,529.55	4,744.01	12,000.00	20,482.13	3,100.93
ม.ย.	2,500.00	-	-	2,500.00	-	-
พ.ค.	3,300.00	-	150.00	3,000.00	-	-
มิ.ย.	2,500.00	-	-	2,500.00	-	-
ก.ค.						
ส.ค.						
ก.ย.						
ค.ค.						
พ.ย.						
ธ.ค.						
ม.ค.						
ก.พ.						
มี.ค.						
รวม	20,300.00	30,529.55	4,894.01	20,000.00	20,482.13	3,100.93
				รวมทั้งสิ้น		
				99,306.62		

ภาพที่ 3 แสดงรายการรายได้ รายการหนี้สิน รายการจ่าย รายการเงิน หมุนเวียนและรายการเงินฝากประจำ

ค) การนำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการลดภาระหนี้สินของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาล ข้าราชการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่บรรลุผลอยู่ที่ “การยอมรับความจริง” เกี่ยวกับสถานะหนี้สิน และ “ระบบคุณธรรมในครัวเรือน” ที่ประกอบด้วย การพอประมาณ การมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ความรอบรู้ อย่างมีสติและซื่อสัตย์ต่อกันและกันในครัวเรือน ทั้งนี้ข้อเสนอเชิงหลักการจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงปลดหนี้ได้ภายใต้ “1 หลักการ ผสานร่วมกับ 4 ระบบคุณธรรมในครัวเรือน” กล่าวคือ โดยภาพรวมของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาล ข้าราชการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่

มีความรู้ด้านหลักการพอประมาณ ด้านหลักการมีเหตุผล ด้านแนวคิด ภูมิคุ้มกัน และด้านแนวคิดความรู้คู่คุณธรรมอยู่ในระดับดี (ระดับ 4 จากคะแนนเต็ม 5) ซึ่งมีการประยุกต์แนวคิดเชิงคุณธรรมมาใช้ในการชีวิตประจำวัน ได้ดี เช่น ความมีสติ ความซื่อสัตย์ ส่วนการทำบัญชีครัวเรือน โดยภาพรวม ครัวเรือนมีการรับรู้และมีทักษะการปฏิบัติในการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็น รายเดือน มีระบบการคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันในระดับดีและสามารถลดภาระหนี้สินครัวเรือนเองได้ ทั้งนี้ การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นไปตามความสมัครใจ เนื่องจากไม่ได้มีหน่วยงาน ในสังกัดมาบังคับให้ทำ มีแต่หน่วยงานในสังกัดเท่านั้น ก็คือ สำนักงานปลัด บัญชีกองทัพบก ได้ให้ความรู้และแนวคิดด้านบัญชีครัวเรือนแต่ไม่ได้มี การติดตามผลอย่างต่อเนื่องและไม่ได้มีมาตรการใด ๆ มาบังคับให้จัดทำ โดยพบ ว่า มีเพียงแค่ ครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำ บัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงหนึ่งครัวเรือนเท่านั้นที่ปฏิบัติจริง อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลว่าต้องการทราบว่าเป็นแต่ละเดือนของครอบครัว มีรายได้เท่าไร มีการใช้จ่ายอะไรไปบ้าง หนี้สินอะไรบ้าง และมีเงินเหลือเท่าไร ในแต่ละเดือน เพื่อวางแผนการใช้จ่ายในอนาคต ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงหลักปฏิบัติตาม 1 หลักการ ผสานกับ 4 ระบบคุณธรรมในครัวเรือน

ง) แนวทางการนำบัญชีครัวเรือนมาประยุกต์ในการลดหนี้สินของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องดำเนินการเอง โดยมีหลักการดังนี้

- จัดทำแผนเกี่ยวกับรายการรายได้ รายการหนี้สิน รายการใช้จ่าย รายการเงินหมุนเวียน และรายการเงินฝากประจำ โดยอาศัยเอกสารทางการเงินของหน่วยงานหรือองค์กรต้นสังกัด เพื่อนำมาวิเคราะห์ติดตาม และคอยดูแลควบคุมด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นการเฉพาะ เช่น บัญชีรายได้ บัญชีหนี้สิน บัญชีรายจ่าย บัญชีเงินหมุนเวียน และบัญชีเงินฝากประจำ เพื่อต้องการทราบผลสัมฤทธิ์จากการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น การลดลงของภาระหนี้สิน และการเพิ่มขึ้นของการออม

- จัดทำบัญชีครัวเรือนที่เป็นรูปธรรมโดยเปิดเผยและมีอิสระ เพื่อให้ครัวเรือนตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติ มากกว่าเป็นเพียงแค่การบังคับให้ปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพด้านการจัดทำบัญชีมีผลลัพธ์ที่สะท้อนความเป็นจริงได้มากกว่า และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

- นำผลที่ได้มาสังเคราะห์ถึงแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาในเรื่องการมองข้ามความสำคัญและลดความไม่ต่อเนื่องด้านการบันทึกบัญชี หรือนำไปพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจริงกับผลสัมฤทธิ์ที่ได้มีการประมาณการไว้ เพื่อวิเคราะห์ถึงต้นทุนที่ได้รับจริงในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในอนาคต

- ดูแลและควบคุม โดยเฉพาะเรื่องสินเชื่อหรือการขอสินเชื่อ ควรมีมาตรการควบคุมมิให้ครัวเรือนกระทำความผิดอื่นใดที่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินอย่างต่อเนื่อง เช่น การกู้เงินจากสถาบันทางการเงินทั้งในระบบและนอกระบบแบบซ้ำซ้อนโดยไม่คิดถึงผลกระทบที่ตามมาภายหลัง

- ถ่ายทอดหรือถ่ายทอดโอนการจัดทำบัญชีครัวเรือน และสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ทางบัญชีครัวเรือนและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเป็นรูปธรรมให้กับสมาชิกในครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาล ข้าราชการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในอนาคตต่อไป

(2) สมาชิกในครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาล ข้าราชการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน โดยให้มีตัวแทนในครัวเรือนที่สามารถให้ความรู้ หรือเป็นที่ปรึกษาแนะนำให้แก่สมาชิกที่ขาดความรู้และความเข้าใจทางการบัญชีครัวเรือน พร้อมทั้งสมาชิกในครัวเรือน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดกระบวนการองค์ความรู้ทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน และมีการติดตามประเมินผลเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาล ข้าราชการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อสรุปจากการวิจัย

คำว่า พอเพียง เปรียบเสมือนทางแห่งสายกลางตามหลักศาสนาพุทธ ที่ทำให้ทุกคนจำเป็นต้องมีหลักในการยึดถือปฏิบัติ เพื่อควบคุมและยับยั้งไม่ก่อให้เกิดเหตุปัจจัยที่ไม่คาดฝัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการบริหารจัดการกิเลส ตัณหา และราคะ ที่ทำให้เกิดความอยาก ความรู้สึก หงุดหงิดทางอารมณ์ และความหลงใหลในสิ่งใหม่ๆ จนนำไปสู่การก่อหนี้

เพื่อสร้างตัวตนให้กับตนเองให้น้อยลงหรือเบาบางลง สำหรับครัวเรือนนั้นก็จำเป็นอย่างยิ่งในการนำคำว่า พอเพียง มาใช้ในครัวเรือน หรือแม้กระทั่งองค์กร หน่วยงานของรัฐและธุรกิจเอกชนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ก็ตาม จำเป็นที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาพิจารณาวิเคราะห์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับรายได้ และรายจ่าย เพื่อนำมาพิจารณาให้เกิดความสมดุลกันระหว่างรายได้และรายจ่าย และลดภาระความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในครัวเรือนหรือกิจการนั้น ๆ

สำหรับการบัญชีครัวเรือนของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์ เพื่อการวางแผนเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย หนี้สิน รายการหมุนเวียน และรายการออมทรัพย์ของครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นหลักการคำว่า พอเพียง หรือหลักแห่งความสมดุลในเรื่องรายการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่มีหลักการปฏิบัติตามหลักแห่งความสมดุลนี้ ก็จะทำให้ครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถลดระดับความเหลื่อมล้ำของความยากจนลงได้โดยอัตโนมัติ โดยการจัดสรรสิ่งที่ไม่จำเป็นและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างแน่นอน เช่น การนำมาสร้างกิจการขนาดเล็ก ขนาดกลางให้กับครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามความเหมาะสมหรือความต้องการนั้น ๆ จนนำไปสู่การยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและทางสังคมตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. ครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดทำบัญชีครัวเรือนของตนเอง เพื่อช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำความยากจนลงได้ โดยการเอารายการที่ไม่จำเป็นทั้งหลายในครัวเรือนที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วไปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจจะสร้างเป็นกิจการขนาดเล็ก ขนาดกลางก็ได้ตามความเหมาะสมของครัวเรือนนั้นๆ

2. หลักการแห่งความสมดุลนี้ เป็นหลักที่ทุกคนต้องน้อมมาใส่ตัวสำหรับครัวเรือนของข้าราชการทหารและพยาบาลชำนาญการ ที่จัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงควรอาศัยหลักการแห่งความสมดุลดังกล่าวมาใช้อย่างต่อเนื่อง สมมาเสมอ เพื่อในท้ายที่สุดสามารถเป็นต้นแบบของลักษณะครัวเรือนแบบอื่นๆ หรือเป็นกิจการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักที่ว่า ต้องยอมรับความจริงก่อนเป็นที่ตั้ง ถ้าไม่ยอมรับความจริงแล้วความบังเกิดผลที่ได้นั้นจะสูญเปล่า และจะอยู่แบบไร้ค่า ไร้ความหวังใดในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักวิจัยที่สนใจเกี่ยวกับ การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีอื่นๆ ในแง่ของความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีอื่นๆ กับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และสามารถนำไปใช้กับทฤษฎีอื่นได้หรือไม่

2. นักวิจัยที่สนใจเกี่ยวกับ การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรนำผลของบทความวิจัยในครั้งนี้ ไปศึกษาต่อยอด

กับกรณีศึกษาอื่นๆ เช่น กลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลาย และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างกันว่าสามารถนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการบัญชีครัวเรือนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). *เศรษฐกิจพอเพียง*. เอกสารเผยแพร่วิชาการ.
- เบญจมาภรณ์ อมรเลิศพานิช. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้ของครัวเรือนในภาคเหนือของประเทศไทย*. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรณี บัวเล็ก. (2545). *ลักษณะของนายทุนไทยในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2457-2482: บทเรียนจาก ความรุ่งโรจน์สู่โศกนาฏกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พันธกิจ.
- สุภัทธร ทวีจันทร์. (2556). การบูรณาการบัญชีครัวเรือนเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านกลางตำบลชะบุง อำเภอดุหมพรมพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 48, 7-16.
- ศุภโชค ก้าวทอง และ สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. (2552). *งานวิจัยเรื่อง การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สนั่น สงนุ้ย. (2550). *การศึกษาการจัดทำบัญชีครัวเรือน รายรับ-รายจ่าย ของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาตราด อำเภอเมือง จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. ม.ป.ท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2558, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=483>.

